

Navodila za delo:

9.razred

Perspektiva z enim očičem

GRADIVO ZA PRIMER DA POVEZAVE NE DELUJEJO

Ravna pot, po kateri teče dekle, ima neko določeno širino. Vendar ob pogledu na ravno pot pred seboj doživimo nekakšno optično prevaro: bolj kot se pot od nas oddaljuje, ožja se nam zdi. V daljavi se steka v točko. Opazil si, da se tudi drevesa ob poti z razdaljo manjšajo, čeprav so približno enako velika. Prav tako se navidezno manjša tekačica.

GLEJ VIDEO 1

Tako vidi prostor naše oko. To so le **navidezne spremembe, popačenja in skrajšave oziroma optične prevare**, ki jih upoštevamo, kadar upodabljamo prostor na neki dvodimenzionalni površini.

GRADIVO ZA PRIMER DA POVEZAVE NE DELUJEJO

Ta prostorski ključ se imenuje **linearna perspektiva**.

O sliki

Fra Carnevaleoz. Bartolomeo di Giovanni Corradini (okoli 1420/1425-1484) je bil italijanski slikar in arhitekt, ki je največ deloval v mestu Urbino. Slika Idealno mesto ni le dovršen prizor s centralno perspektivo, ki ima središče v mestnih vratih, temveč predstavlja tudi dovršenost vladavine in upravne ureditve.

Na sliki vidimo predvsem stavbe iz 15. stoletja, torej iz časa, ko je delo nastalo. Štirje stebri na prednji ploščadi posebej poudarjajo vrline: pravičnost, pogum, velikodušnost in strpnost. V središču je vir vode, vodnjak, ki simbolizira plemenitost.

Izraz perspektiva izhaja iz latinščine. Pomeni upodabljanje predmetov na dani ravnini, kot se kažejo opazovalcu, ki stoji na določeni točki.

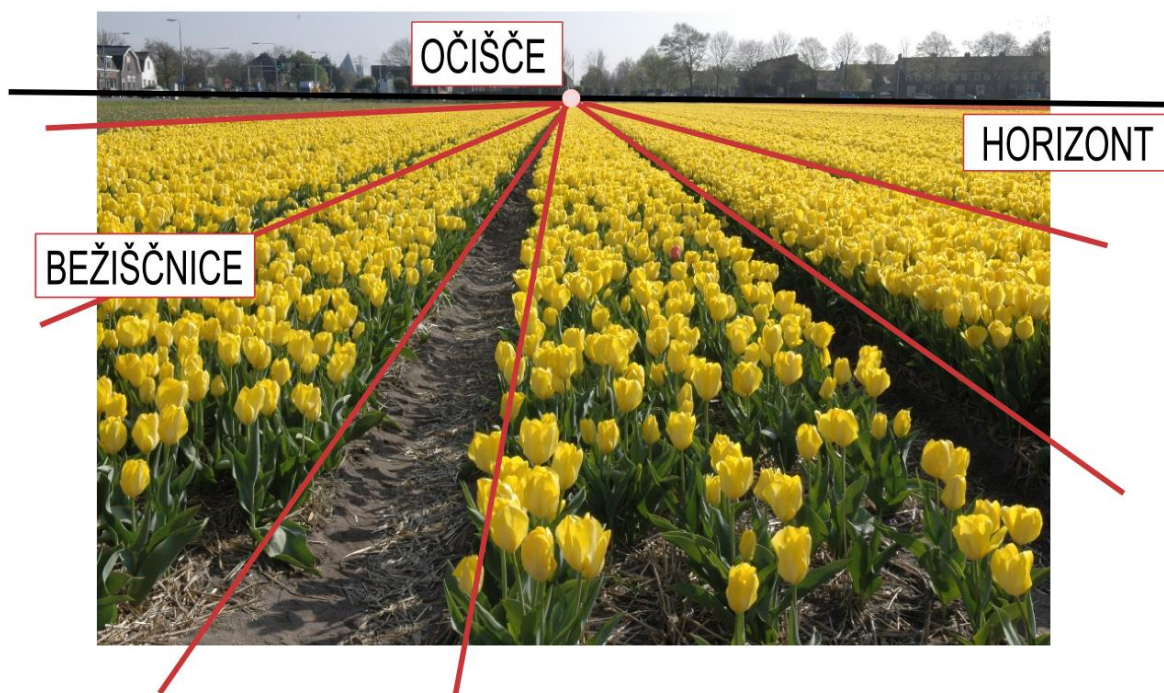
Lahko bi rekli, da perspektiva označuje način upodabljanja teles v razmerju do prostora.

Predmete v perspektivi upodabljamo tako, kot jih vidi opazovalec z določene točke, na kateri se nahaja.

Ob upoštevanju pravil perspektivnega risanja lahko prepričljivo upodobimo iluzijo prostora, ki se odmika v daljavo.

V obdobju renesanse, okoli leta 1420, so umetniki v Italiji prvič raziskali in uporabili perspektivo in s tem določili pravila za prepričljive upodobitve globine prostora na ploskvi.

Prostor Idealnega mesta je naslikan v **perspektivi z enim očičem**, saj je opazovalec v položaju, ko je **ena izmed ploskev vzporedna z robom podlage** in hkrati **vzporedna s horizontom**.

Da razviješ veščino risanja predmetov v perspektivi, moraš spoznati nekaj pojmov, ki jih pojasnjuje tudi zgornja fotografija polja s tulipani.

Horizont ali **obzorje** je navidezna črta, ki poteka v višini opazovalčevih oči. Na tej višini se navidezno stikata nebo in zemlja. Ko rišemo, je to premica, ki bo površino razdelila na spodnji in zgornji del.

Gledišče je mesto, kjer stojimo, ko opazujemo in rišemo prostor. Ta točka se pri perspektivnem risanju ne spreminja, saj narišemo predmete v prostoru ravno s tega izbranega položaja.

Očišče je točka daleč na horizontu, kamor se navidezno stekajo bežiščnice. Ta točka je v perspektivi z enim očiščem hkrati tudi bežišče.

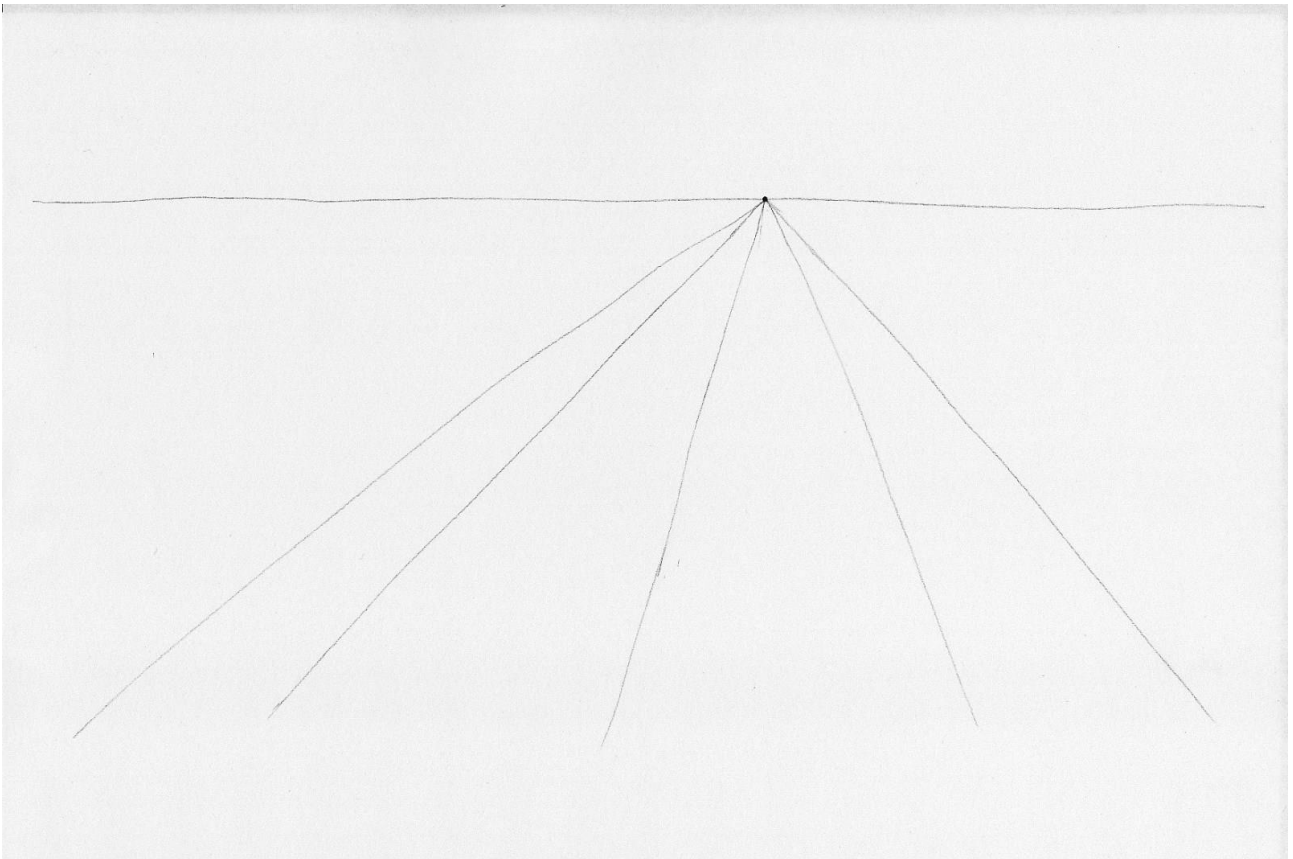
Bežiščnice so premice, ki jih narišemo, ko podaljšamo vzporedne stranice predmeta. Potekajo proti horizontu v bežišča oziroma v očišče.

GLEJ VIDEO 2

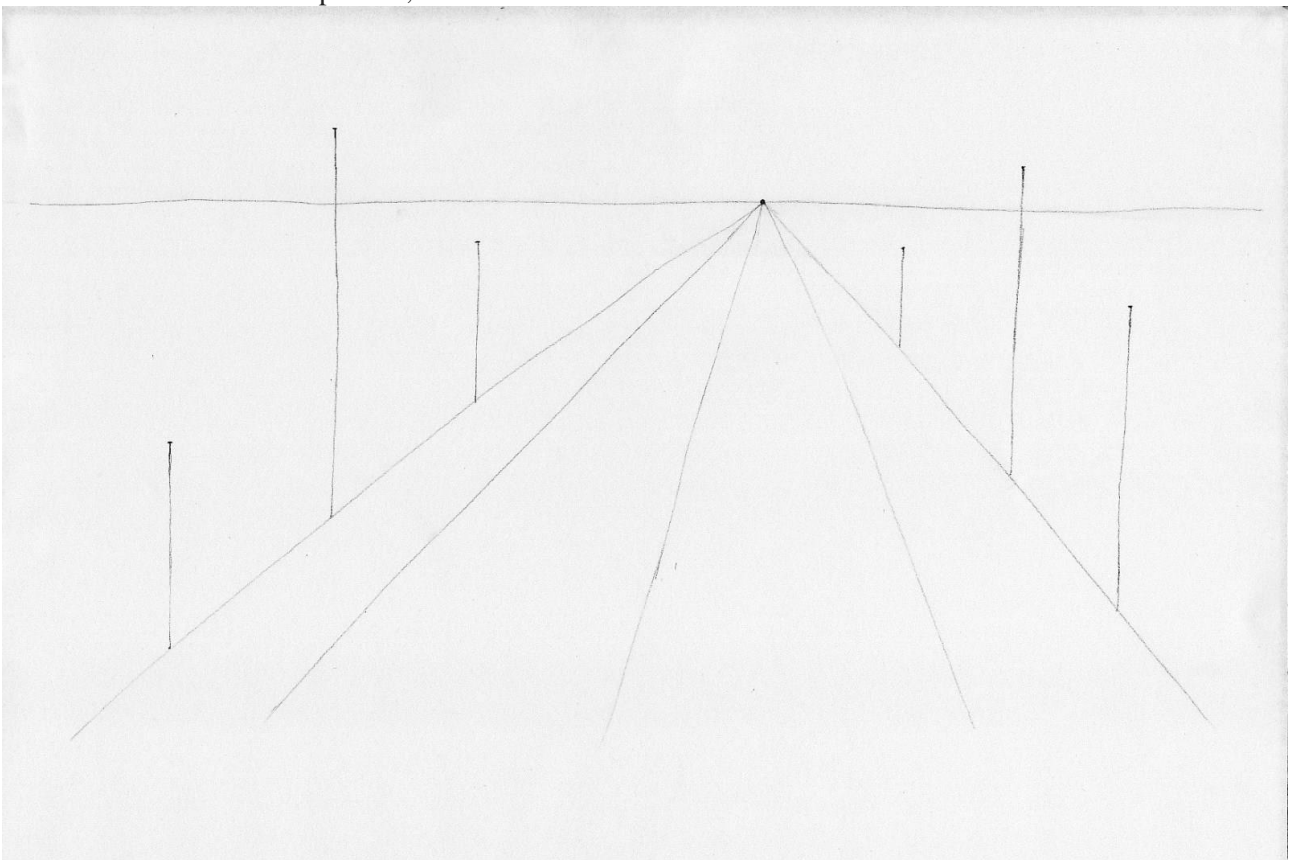
Risanje kvadrov v centralni perspektivi.

Enobežiščna perspektiva se imenuje tudi **centralna perspektiva** in jo uporabljamo za risanje predmetov, ki ležijo vzporedno s horizontom oziroma z našo risalno površino.

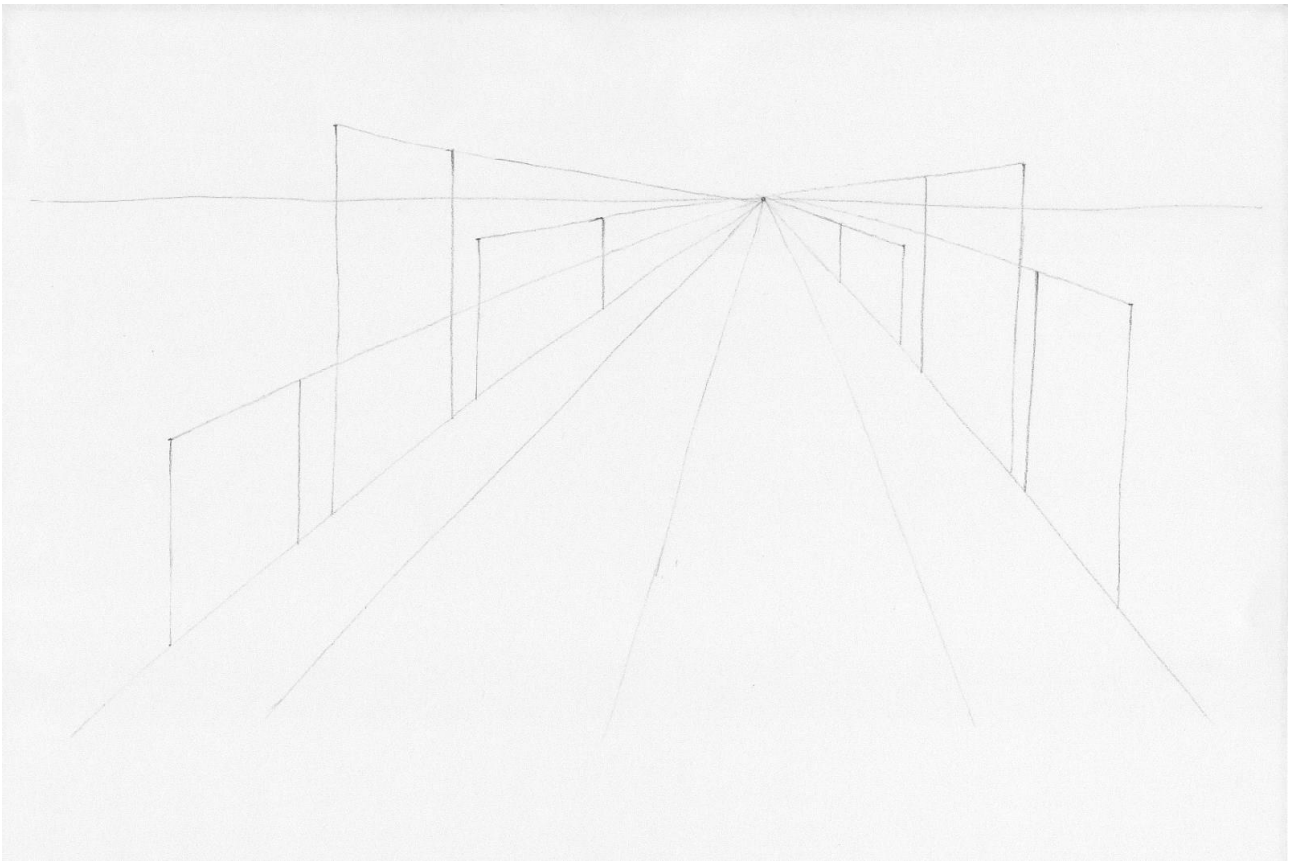
KORAK 1: Najprej določimo horizont in očišče. Dorišemo širino ulice, pločnika ... Ker gre za centralno perspektivo, so ploskve pred opazovalcem vzporedne robu risalne ploskve, stranske pa potekajo v smeri očišča.

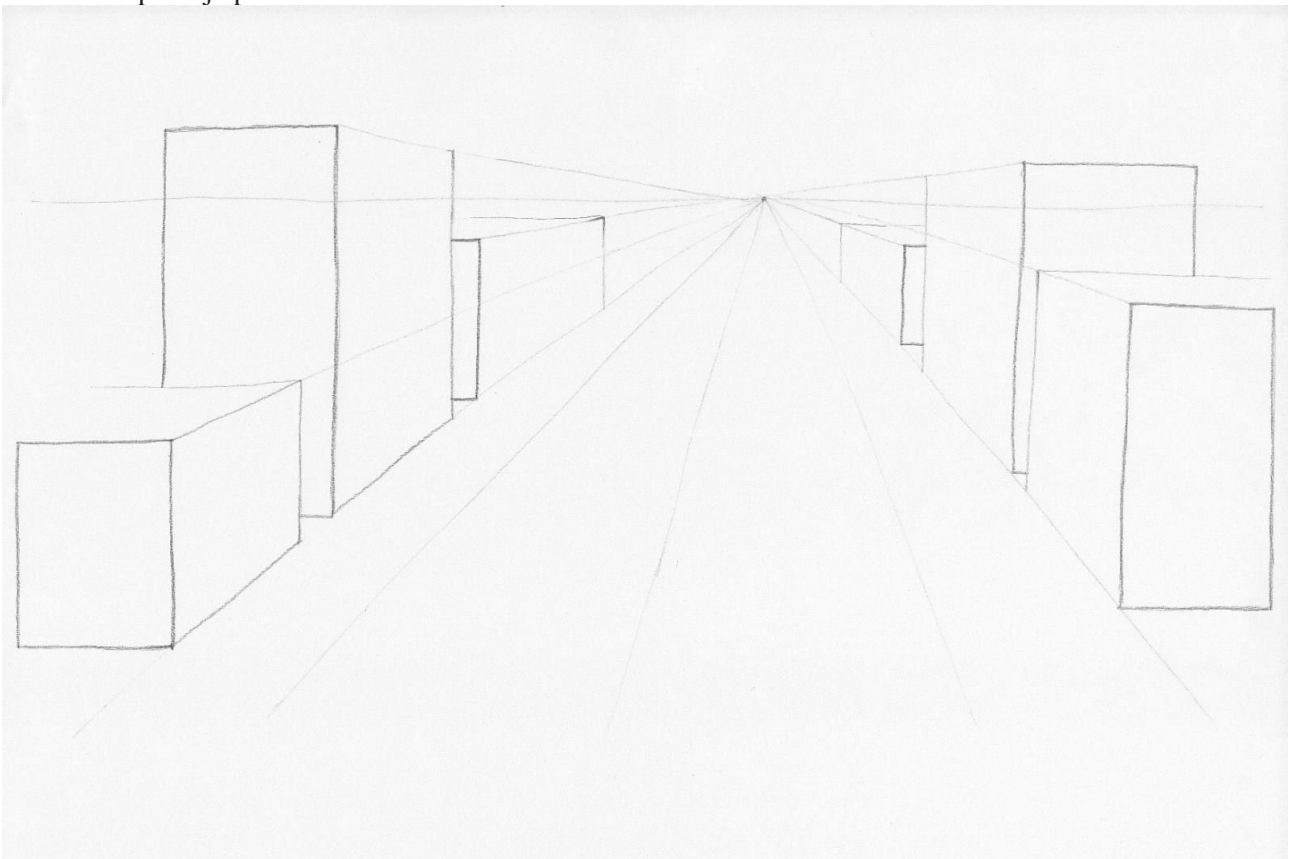
KORAK 2: Narišemo navpičnice, določimo višino stavbe.

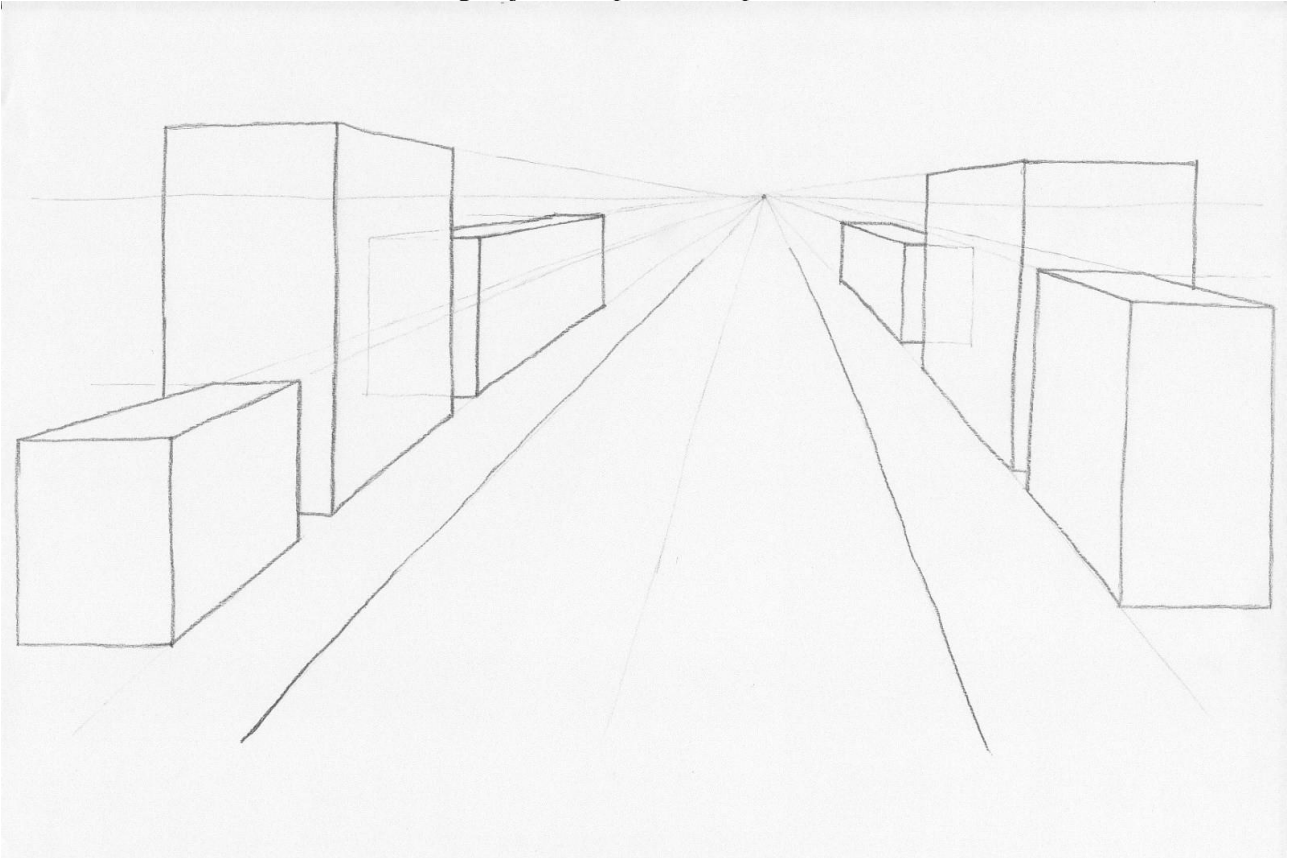
KORAK 3: Narišemo bežiščnice do očišča. S tem določimo stranske stene stavb.

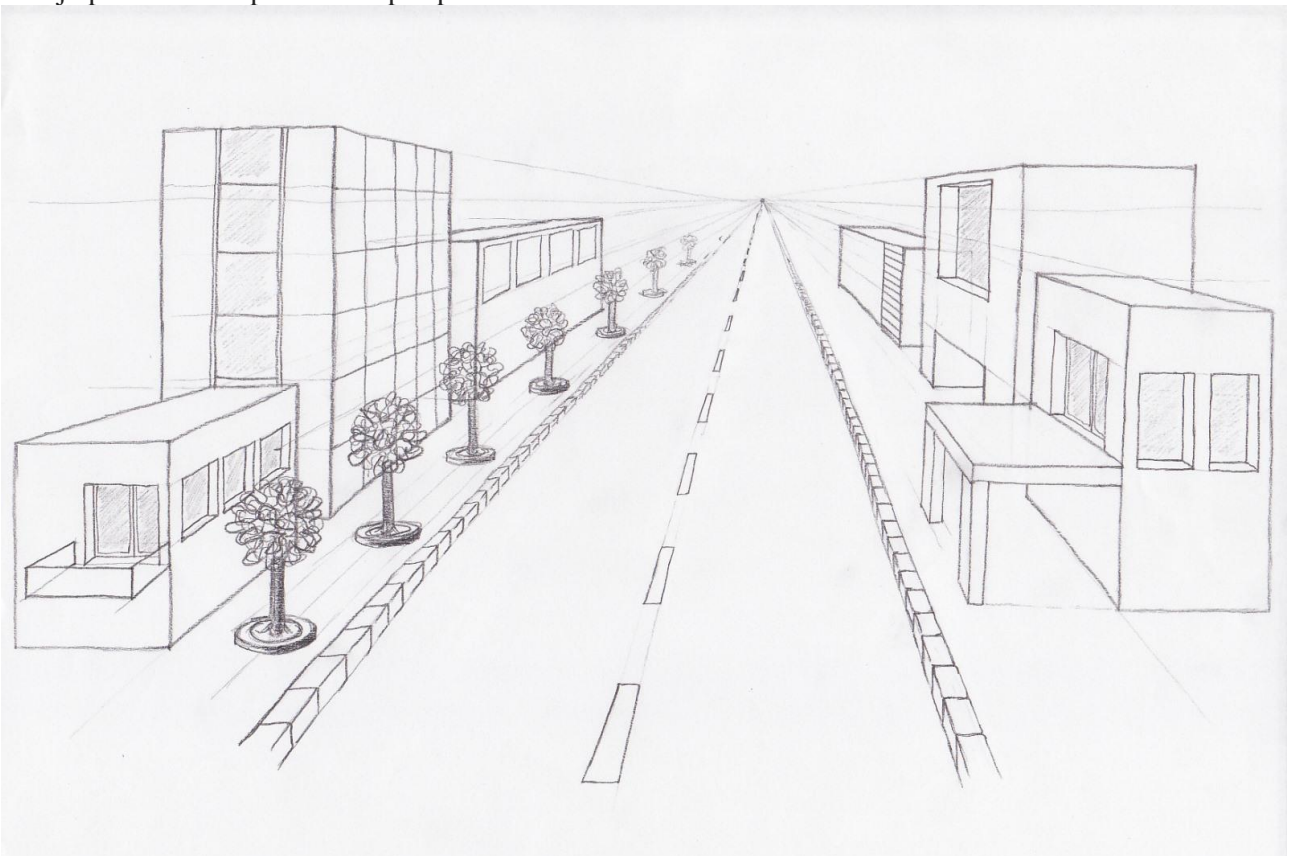
KORAK 4: Iz spodnjih krajišč narišemo vodoravnice, vzporedne s horizontom, in določimo širino stavbe. Poudarimo prednje ploskve.

KORAK 5: Narišemo bežiščnice za zgornje vidne ploskve in poudarimo oblike stavb.

KORAK 6: Narišemo odprtine, stebre, balkone, nadstreške, drevored ... Pozorni moramo biti, da tudi pri risanju podrobnosti upoštevamo perspektivo.

Potem ko so renesančni umetniki odkrili pravila perspektive, so ta pravila v svojem slikarstvu uporabljali določeni ustvarjalci vse do danes. Vsak seveda v svojem slogu, ki je v slikarstvu prevladoval v določenem obdobju, in seveda vsak tudi na svoj, sebi lasten način.

Povzetek

Prikazovanje prostora na dvodimenzionalni ploskvi pomeni, da bomo z uporabo prostorskih ključev ustvarili iluzijo, navidezni prostor. Eden izmed teh prostorskih ključev je **linearna perspektiva**. Beseda perspektiva pomeni videti, opazovati. **Linearna ali geometrijska perspektiva** je zasnovana na naravnem zakonu, da se z oddaljevanjem predmetov od gledalca oblike sorazmerno (linearno) zmanjšujejo proti točki na horizontu - **očišču**. Objekte opazujemo s točke, imenovane **gledišče**.

Perspektiva je najopaznejša v arhitekturi. Kadar se nam odpre prizor, kjer je prednja ploskev vzporedna z risarsko površino, se stranske ploskve stekajo v eno bežišče, ki ga imenujemo **očišče**.

Ko je predmet obrnjen proti opazovalcu z vogalom, se stranski steni predmeta oddaljujeta in navidezno manjšata, vsaka proti svojemu bežišču. To je **dvobežiščna perspektiva**, ki jo boš spoznal v naslednjem poglavju. In ko spremenimo še naklon pogleda (risarska ploskev je poševna), nastane **perspektiva s tremi bežišči**.

Renesančni mojstri so določili pravila perspektive in znali prepričljivo upodobiti prostor. Njihovo izvrstno poznavanje perspektive opazimo na njihovih umetniških delih, kjer so v ozadju krajine, palače in drugi arhitekturni elementi.

O sliki

Giovanni Antonio Canal (1697-1768) je bil italijanski slikar, ki je bil bolj kot pod svojim pravim imenom znan kot Canaletto. Kot slikar je bil najbolj znan po svojih krajinah in podobah mest - vedutah. Poleg tega pa je bil tudi izvrsten grafik.

Bil je sin slikarja in prvo umetniško izobrazbo je prejel prav od svojega očeta Bernarda Canala. Po obisku Rima leta 1719 se je navdušil nad slikanjem vedut. Tako je naslikal številne podobe Benetk s pogledi na kanale, na Doževo in druge palače ter na razkošne gondole, ki plujejo po beneških kanalih. Pričujoča slika prikazuje pogled na beneški Trg svetega Marka. V sredini je bazilika svetega Marka z zvonikom, desno ob zvoniku pa vidimo delček slavne Doževe palače. Na trgu je množica sprehajalcev v značilnih oblačilih 18. stoletja.

Poglej, kako se stekajo linije stavb na levi in na desni v očišče, ki je nekje v zgornjem delu osrednjih vrat, ki vodijo v baziliko.

O sliki

Rafael oz. Raffael da Urbino ali Raffaello Santi (1483-1520) je bil italijanski slikar in arhitekt v obdobju visoke renesanse. Ko se je preselil v Firence, sta na njegovo delo močno vplivala umetnika Michelangelo in Leonardo da Vinci. Nastale so študije in več slik Madone z detetom. Pozneje se je preselil v Rim, kjer ga je za poslikavo zasebnih prostorov, stanz, poklical papež Julij II. Nastale so znane freske, ki jih še danes občudujemo v vatikanski palači. Ena izmed njih je Atenska šola (1510-11).

Atenska šola je freska v sobi, ki se imenuje Stanza della Segnatura. Prizori so zgodovinski, nosijo pa tudi druge pomene. Figure na sliki so znani antični filozofi, kot so Sokrat, Pitagora, Heraklit, Evklida, Platon ... V njihovih obrazih prepoznamo umetnike, kot so Leonardo da Vinci, Michelangelo, arhitekt Bramante, najdemo tudi avtoportret slikarja Rafaela. V ozadju je natančno naslikana arhitektura v centralni perspektivi, ki morda predstavlja notranjost nove cerkve sv. Petra.

LIKOVNA NALOGA

Nariši ulico z uporabo perspektive z enim očiščem. Najprej riši s svinčnikom, potem vse razen pomožnih in konstrukcijskih črt prevleči s kemičnim svinčnikom ali flomastrom.

Likovne izdelke fotografirajte in mi jih pošljite do petka 6.aprila 2020 na vitomirvitomir@gmail.com